

Riktlinjer för Sundsvalls kommun avseende mutor och andra otillbörliga förmåner

Beslut i kommunstyrelsen 2009-11-30 § 827, uppdaterad 2012-08-10

1. Inledning

Som tjänsteman vid Sundsvalls kommun har du ett ansvar för att uppträda på ett sådant sätt att du bidrar till att upprätthålla allmänhetens förtroende för myndigheten. Det är av yttersta vikt att allmänheten kan känna förtroende för att anställda vid kommunen agerar sakligt och opartiskt.

Offentliganställda tjänstemän, uppdragstagare och förtroendevalda måste därför vara särskilt försiktiga när det gäller att ta emot förmåner, pengar eller andra gåvor från enskilda och företag. Du ska inte utsätta dig för risken att ens kunna misstänkas för att ha utsatts för otillbörlig påverkan i din tjänsteutövning.

För personer ägnar sig åt myndighetsutövning eller som är upphandlare eller inköpsansvarig är ALLA förmåner att anse som otillbörliga.

I brottsbalken (BrB) finns korruptionsbrotten *tagande av muta* (BrB 10 kap 5 a §) och *givande av muta* (BrB 10 kap 5 b §). Reglerna är desamma för det privata näringslivet som för offentlig verksamhet, med skillnad att brotten för den offentliga verksamheten står under allmänt åtal. En åklagare är således skyldig att väcka åtal om misstankar om mutbrott eller bestickning kommer till dennes kännedom.

Vid domstolsprövning görs alltid en samlad bedömning av alla omständigheter som har betydelse i det enskilda fallet.

2. Generellt om mutor och bestickning

Arbetstagare, uppdragstagare eller förtroendevald som tar emot, låter åt sig utlova eller begär muta i form av ersättning eller annan otillbörlig belöning för sin tjänsteutövning, döms för *tagande av muta*. *Brottet givande av muta* föreligger om någon lämnar, utlovar eller erbjuder en muta eller annan otillbörlig belöning till en arbets- eller uppdragstagare för dennes tjänsteutövning. Vad som medför risk för en *otillbörlig påverkan* av mottagaren i hans tjänsteutövning beror på omständigheterna i det särskilda fallet.

Sådant som vägs in är mottagarens tjänsteställning och påverkbarhet, förmånens värde och dess beskaffenhet. Klart otillbörligt är att ge och ta emot en förmån som förknippas med att någon i sin tjänsteutövning skall handla på visst sätt, t ex att viss prestation skall utgå från den anställdes sida. Det spelar då ingen roll för bedömningen om kommunen lider någon skada eller inte.

Det behöver heller inte bevisas att man faktiskt har påverkats eller skulle bli påverkad av ett erbjudande. Det räcker med att man *objektivt* skulle kunna tänkas bli påverkad av förmånen för att kunna dömas.

Det går inte att fastställa en värdegräns för när det är tillåtet att ta emot en gåva eftersom det avgörande är om du skulle kunna tänkas påverkas i din tjänsteutövning. Särskilt viktigt är att gåvan inte förknippas med viss prestation.

Sundsvalls kommun
Koncernstaben

Du får, men måste inte, ta emot gåvor som består av enklare reklamartiklar, till exempel pennor nyckelringar eller annat av mycket lågt värde.

Ett bra sätt att undvika svåra gränsdragningsproblem är att helt undvika att ta emot gåvor och förmåner.

3. Otillbörlig påverkan

Det går inte att fastställa en värdegräns för när det är tillåtet att ta emot en gåva eftersom det avgörande är om du objektivt kan tänkas bli påverkad. Observera att schablonvärdena för förmånsbeskattning inte på något sätt har med bedömning av huruvida en gåva är otillbörlig eller ej. Reglerna kring förmånsbeskattning beskrivs närmare i ”Regler för representation”.

Nedan beskrivs några grupper av anställda och några situationer där påverkan ofta bedöms som otillbörlig.

Anställda och förtroendevalda som ägnar sig åt myndighetsutövning (tillståndsgivning, inspektion mm) samt upphandlare och inköpsansvariga

För denna grupp är alla typer av förmåner att anse som otillbörliga. Eventuella gåvor och erbjudanden ska omedelbart skickas tillbaka. Det är även särskilt viktigt att iaktta jävsfrågan för dessa kategorier.

Personlig vänskap

Särskild försiktighet bör iakttas vid personlig vänskap. Redan vänskapen i sig kan påverka tjänsteutövningen. Sådana förmåner som parterna i transaktioner personligen brukar bekosta och ge varandra, betraktas som en vänskapsgåva och är ingen muta. De grundläggande kraven på saklighet och opartiskhet skall alltid beaktas. I beslutssituationer skall även jävsfrågan uppmärksammas i en sådan relation.

Kontanter

Förmåner i form av kontanter får inte tas emot.

Måltider

Enstaka, inte alltför påkostade måltider i anknytning till arbetet (exempelvis affärsförhandling) är tillåtet. Måltiden får dock inte vara det primära syftet med sammankomsten. Måltiden eller annan form av representation bör uttrycka en i detta sammanhang sedvanlig gästfrihet, till exempel i form av värdskap vid inledande av affärsförhandlingar, under sådana eller som en avslutning vid förhandlingarna. Försiktighet bör iakttas vid ofta återkommande representation mot en och samma person eller grupp av personer. Är make/maka/sambo medbjuden ökar risken för att förmånen skall anses otillbörlig. Se även kommunens riktlinjer för representation, för vidare information.

Studieresa, kurs och konferens

Grundregeln är att det är arbetsgivaren som ansvarar personalens kompetensutveckling och som står för kostnaderna för studieresor, seminarier, kurser, konferenser och liknande. Om någon erbjuder detta måste erbjudandet för att vara tillbörligt vara seriöst upplagd och ovidkommande nöjesarrangemang får i princip inte förekomma. Erbjudandet skall vara riktad till arbetsgivaren och denne väljer ut de personer som deltar.

Gåvor och testamentsförordnanden i samband med vård

Generellt gäller följande beträffande gåvor i samband med vård:

Det är otillbörligt att ta emot något som kan framkalla tacksamhetsskuld. Särskilt inom äldrevården och hälso- och sjukvården är det viktigt att de äldre/patienterna inte får intryck av att det krävs gåvor till personalen för att få den vård man är berättigad till. Det får inte bli så att äldre människor drar sig för att söka hjälp av rädsla för att bli utnyttjade. Personalen bör under inga förhållanden ta emot penninggåvor oavsett om det rör sig om små belopp eller inte. Gåvor med realiserbart ekonomiskt värde t ex smycken, prydnadsföremål, konstverk och liknande är inte heller tillåtet att ta emot annat än om värdet är ringa. Drickspengar får inte förekomma. Om en arbetstagare får vetskap om att någon pensionär eller patient avser att testamentera egendom till arbetstagaren, åligger det vederbörande att klargöra för testator att han/hon inte kan ta emot någon gåva eller förmån över huvud taget.

Tjänster

En muta kan även bestå i sidoleveranser av varor och tjänster från huvudmannens leverantör eller att få en tjänst utförd, t ex reparation av bil eller hus.

Rabatter och lån

Anställda eller förtroendevalda i Sundsvall kommun får inte emot rabatter, följerbjudanden eller lån som inte riktar sig till samtliga anställda/förtroendevalda i kommunen. Rabatter inom ramen för en personalförening kan dock inte betraktas som otillbörliga, så länge samtliga anställda i kommunen har möjlighet att delta i föreningen.

Övriga erbjudanden, bonuspoäng m m

Det kan förekomma att anställda eller förtroendevalda i kommunen får erbjudanden i tjänsten om att fritt eller till subventionerat pris delta i olika evenemang på fritiden. Det kan vara fråga om att resa, att låna en sportstuga/segelbåt eller om aktiviteter som t e x golftävlingar. Tacka **ALLTID** nej till sådana erbjudanden.

Olika slags bonuserbjudanden såsom flygbonuspoäng för tjänsteresor och liknande skall endast användas i tjänsten.

4. Rutiner då korruptionsbrott misstänks eller upptäcks

Den som har frågor vad som är en otillbörlig förmån eller gåva eller har fått ett erbjudande av någon utomstående bör ta upp detta med sin närmaste chef, som därefter kan föreslå åtgärder. Om tveksamhet råder, kontakta någon av kommunens jurister! Om förmånen bedöms som otillbörlig, skall polismyndigheten kontaktas.

5. Sammanfattning

Vid Sundsvalls kommun är utgångspunkten att vi inte tar emot gåvor, belöningar eller förmåner. Om du blir erbjuden något kan du rådfråga din chef om det är tillåtet att ta emot det du erbjudits. Att närmaste chef eller någon annan vet om att du har fått eller blivit erbjuden en gåva, belöning eller förmån gör dock inte att handlingen blir tillbörlig, det är du som mottagare som har det straffrättsliga ansvaret!

Frågor som du bör ställa dig om du erbjuds något av en utomstående part är:

- Är detta en förmån och varför erbjuds den mig, (vad vill givaren uppnå)?
- Finns det en koppling mellan förmånen och min tjänsteutövning?
- Hur är förmånen beskaffad och vad är den värd?